

Lisa 1

Kuusalu Vallavolikogu 08.10.2019 määrusele nr 25

„Kuusalu valla eelarvestrateegia aastateks 2020-2023“

Kuusalu valla eelarvestrateegia 2020-2023

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Sotsiaalmajanduslik keskkond	4
1.1. Eesti majanduskeskkond	4
1.2. Kuusalu vald.....	6
2. Tulude prognoos.....	7
2.1. Maksutulud.....	8
2.2. Muud tulud.....	9
3. Kulude prognoos	10
3.1. Põhitegevuse kulud	11
3.2. Investeeringud.....	12
3.3. Finantseerimistegevus.....	14
4. Sõltuvad üksused.....	14
5. Finantsdistsipliin	15
5.1. Tundlikkusanalüüs	16
6. Kokkuvõte.....	19

Sissejuhatus

Kuusalu valla eelarvestrateegia on valla arengukaval tuginev finantsplaan nelja eelseisva eelarveaasta kohta. Kohustus eelarvestrateegia koostamiseks on sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusega, mille alusel koostatakse eelarvestrateegia arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist.

Saavutamaks eelpool kirjeldatud eesmärki, annab Kuusalu valla eelarvestrateegia ülevaate Eesti majanduskeskkonnast ja valla finantsolukorrast, toob välja põhitegevuse tulude ja kulude prognoosi, investeerimis- ja finantseerimistegevuse, likviidsete varade muutuse, võimalikud riski stsenaariumid ning sätestab finantsdistsipliini tagamise meetmed.

Eelarvestrateegia on kooskõlas Kuusalu valla arengukavaga aastateks 2012-2032. Kuusalu vallavolikogu vaatab eelarvestrateegia üle iga-aastaselt ning kinnitab esitamiseks Rahandusministeeriumile.

1. Sotsiaalmajanduslik keskkond

1.1. Eesti majanduskeskkond

Rahandusministeeriumi 2019. aasta kevadises majandusprognosis on välja toodud, et 2018. aasta kokkuvõttes kasvas majandus 3,9%, tuginedes suuresti sisenõudlusele. Lisaks toetas majanduskasvu suurenenud väliskaubandus ja teenuste ekspordi jätkuv kasv.

Rahandusministeeriumi hinnangute kohaselt püsib majanduses endiselt soodne konjunktuur. Majanduse kasvupotentsiaal on praegu 3,5% lähedal, kuid kahaneb lähiaastatel alla 3%. Majanduse kasvuvõimekust piirab kõige rohkem tööjõu panuse vähenemine. Samas investeeringute ja tootlikkuse panus kasvupotentsiaali suureneb.

Majanduskasvu kiirenedes 2017. aastal ületas meie majanduse maht potentsiaalse taseme ning toodangulõhe muutus positiivseks ja ulatus 2018. aasta lõpuks 2,1%ni SKPst. Peamiselt väljendub positiivne toodangulõhe tööturu pingetes ehk tööjõupuuduses, madalas tööpuuduse määras ning palgasurvetes. Samas ei ole majanduse hetkeseis kriisieelse olukorraga võrreldav, kuna praegu ei ole ülemäärast krediidikasvu ning majanduslanguse riskid on oluliselt madalamad.

Eesti elanike materiaalse heaolu kasv on olnud kiire alates 2011. aastast. Selle tõlgendamisel tuleb aga arvestada, et eratarbimine vähenes aastatel 2008-2010 viiendiku võrra ning kriisieelsele tasemele tagasi jõudis see alles 2016. aastal. Ühe elaniku kohta taastus tarbimine küll veidi kiiremine, kuna aastatel 2008-2016 vähenes ka Eesti rahvastik pea 2%. 2018. aastal kiirenes eratarbimise kasv pärast ajutist aeglustumist 2017. aastal 4,6%ni kiire palgatõusu ja samas tempos kasvanud sotsiaalsiirete najal. Umbes sama kiiresti võiks eratarbimine kasvada ka 2019. aastal, kuna palgakasvu mõningase aeglustumise kompenseerib inflatsiooni pidurdumine. 2020. aastast alates aga peaks tarbimine selgelt aeglustuma, kuna keskmise palga kasvutempo aeglustub, hõive kasvu võimalused ammenduvad ja inflatsioonil enam langusruumi ei ole.

Investeeringute osakaal SKPs on ajaloolises võrdluses endiselt madal ja prognoosi järgi peaks see lähematel aastatel tõusma vaid mõnevõrra. Kui enne kriisi ulatus era- ja avaliku sektori investeeringute maht üle 35% SKPst, siis praeguse prognoosi kohaselt kerkib see mõne aasta jooksul veidi üle 25%.

Möödunud aastal kaupade ja teenuste eksport suures 4,3% ja ekspordihinnad tõusid 2,4%. Kaupade ja teenuste impordi kasv kiirenes 6,1%ni, tuginedes sisseostetud teenuste,

kapitalikaupade ja vahetarbimiskaupade hoogsamale sisseveole. Kaupade ja teenuste eksport kasvab tänavu 3,2%. Kaupade väljaveo kasvu pidurdumist võib oodata järgnevatel kvartalitel.

Inflatsioon oli 2018. aastal laiapõhjaline, ulatudes 3,4%ni. Aasta jooksul kiirenes teenuste ja energia hinnatõus, samas toiduainete hinnatõus pidurdus. Inflatsiooni kõrgpunkt jäi oktoobrikuusse, kui naftahinnad tõusid viimaste aastate kõrgemaile tasemele. Aastatel 2020-2021 ulatub inflatsioon vastavalt 2,2%ni ja 2,0%ni.

2018. aasta kokkuvõttes toimus tööturul positiivne areng – hõive kasvas sel perioodil 0,9% võrra ning tööpuudus langes aasta kokkuvõttes 5,4%ni. Vaatamata majanduskasvu aeglustumisele püsib nõudlus täiendava tööjõu järele. Käeoleval aastal ootame hõive arengut kooskõlas majandusarenguga, mistõttu prognoosime hõive mõõdukat 0,9% kasvu. 2020. aastal hõive kasv peatub ning pöördub langusesse alates 2021. aastast. Mõõduka majandusaktiivsuse tingimustes püsib soov täiendava tööjõu järele, kuid administratiivsete piirangute tõttu inimeste palkamisel kolmandatest riikidest hõivatute arv kokkuvõttes ikkagi väheneb. Tööpuudus stabiliseerub prognoosiperioodil veidi allpool 6% taset.

Palgakasv püsib kogu eelmise aasta jooksul kiire, kasvades kõikides tegevusalades. Statistikaameti andmetel oli eelmisel aastal keskmine brutokuupalk 1310 eurot, mis oli 7,3 protsenti kõrgem kui 2017. aastal. Majanduse jahtudes võib eeldada ka palgakasvu aeglustumist, kuid tööjõupuuduse tõttu surve töötasu tõsta püsib ka edaspidi. Prognoosi kohaselt ootame 2019. aasta palgakasvuks 6,4%, mis on veidi madalam kui eelmisel aastal. Alates 2020. aastast ootame palgakasvu stabiliseerumist 5% lähedal, mis on kooskõlas majanduskasvuga.

Kevadise makromajandusprognoosi kokkuvõte:

- Majanduskasv jääb sel aastal tugevaks ning aeglustub järgnevatel aastatel 2,7%ni.
- Tööealise elanikkonna vähenemine piirab majandus kasvupotentsiaali.
- Eratarbimine kasvab kiiresti, kuid see on kooskõlas sissetulekutega.
- Ettevõtete investeeringute kasv on ebaühtlane, kuid struktuur muutub üha teadmusmahukamaks.
- Välisnõudluse nõrgenemine toob kaasa tagasihoidlikuma ekspordi kasvu.
- Inflatsioon aeglustub energiahindade tõusu pidurdumise ja maksumeetmete mõju vähenemise tõttu.
- Positiivne tööjõu areng jätkub. Tööjõupuudus suurendab sisserännet.
- Palgakasv on kooskõlas majanduskasvuga.

- Eesti majandus on tasakaalus ja sisemised riskid kasvu aeglustumiseks on madalad.

Suvised majandusprognoosi põhiolemused:

- Väliskeskkond on kevadel oodatust nõrgem
- Majanduskasv aeglustub alates aasta teisest poolest
- Kiire palgakasv aeglustub veidi ja hõive kasv peatub
- Hinnatõus aeglustub kahe eelneva aastaga võrreldes

Rahandusministeeriumi 2019. aasta suveprognoos	2018	2019	2020	2021	2022	2023
SKP reaalkasv, %	4,8	3,3	2,2	2,6	2,5	2,3
SKP nominaalkasv, %	9,5	6,8	5,1	5,2	5	4,6
Kaupade ja teenuste eksport	4,3	3,4	2,4	3,3	3,3	3,2
Tarbijahinnaindeksi muutus, %	3,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0
Keskmine palk, eurot	1310	1404	1484	1560	1638	1719
Keskmise palga reaalkasv, %	4,0	4,8	3,4	2,9	2,9	2,8
Keskmise palga nominaalkasv, %	7,6	7,2	5,7	5,1	5,0	4,9
Tööhõive kasv, %	0,9	1	0,1	0	-0,1	-0,2
Töötuse määr, %	5,4	5	5,2	5,4	5,5	5,6
Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon, % SKPst*	-0,5	-0,2	0,2	0,0	0,2	0,0
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst*	-1,7	-1,4	-0,6	-0,5	-0,1	-0,1
Valitsussektori võlakooormus, % SKPst*	8,4	8,9	8	7,7	7,2	6,7

* arvestab riigi eelarvestrateegias tehtud otsuseid

1.2. Kuusalu vald

2019.a alguses elas Kuusalu vallas 6547 elanikku. Valla paiknemine Tallinna linna lähiümbruses on toeks valla perspektiivsel kasvul. Lisaks eelpool toodule toetab valla arengut turundustegevus.

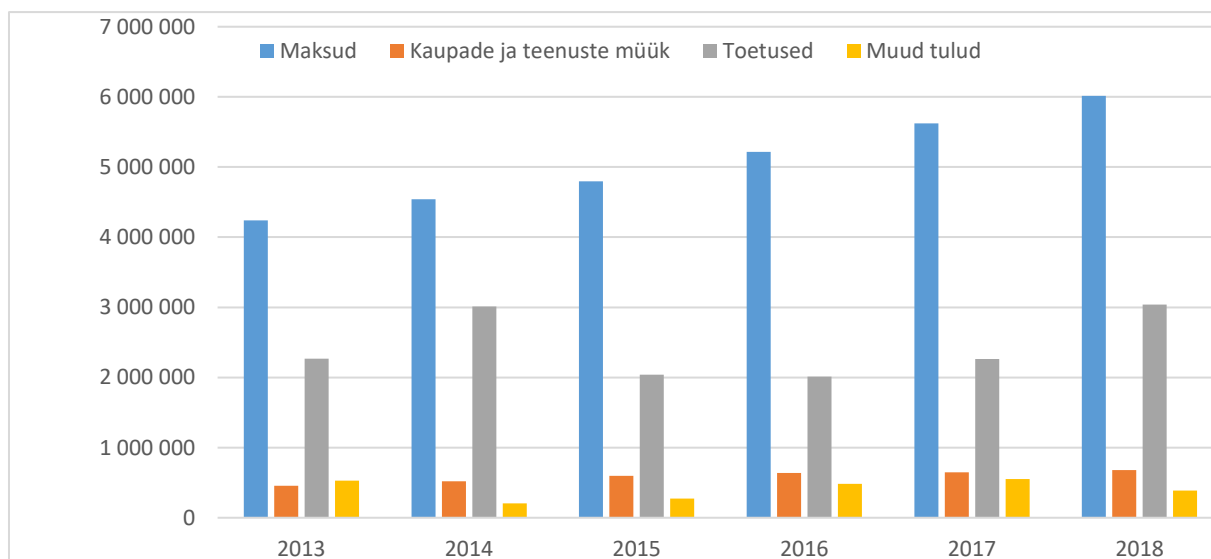
Viimaste aastate majanduskeskkonna paranemine on kaasa toonud ootused töötasude kasvule ning jätkuvalt vajab teostamist suures mahus investeeringuid avalike teenuste kvaliteedi ning kättesaadavuse parandamiseks, mistõttu lähiaastate perspektiivis on eelkõige oluline, hoides kontrolli all majanduskulusid, leida võimalusi investeeringute teostamiseks ja valla palgaliste inflatsiooni mõju leevendamiseks läbi personalikulude suurendamise. Järgnevatel aastatel on Kuusalu vallal tegevustes eelkõige neli olulist eesmärki:

1. Elanikonnale tarvilike avalike teenuste tagamiseks oluliste investeeringute teostamine, suurendades vajadusel võlakooormust.
2. Säilitada kvalifitseeritud töötajaid lähtuvalt palgakonkurentsist Tallinna ning Tallinna ja Kuusalu valda ümbritsevate omavalitsustega.
3. Majandamiskulude kontrolli all hoidmine.
4. Välisvahendite maksimaalne kaasamine tegevuste ja investeeringute finantseerimiseks.

2. Tulude prognoos

Kuusalu valla tulubaas on viimasel 6 aastal püsinud tululiikide jaotuse lõikes stabiilsena. Valdava osa tuludest moodustavad maksutulud seal juures füüsilise isiku tulumaks ning maamaks – kokku üle 60%. Maksutuludest suuruselt järgmise osakaaluga tululiigiks on saadavad toetused jooksvateks kuludeks, mis moodustavad ca 30 % tulubaasist. 6% - 7 % on tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) ning muud tulud on ca 3% - 4% (kaevandamistasu ja laekumine vee erikasutusest).

Kassapõhised tulud	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Maksud	4 241 183	4 539 815	4 796 980	5 215 063	5 621 870	6 012 375
Kaupade ja teenuste müük	454 872	519 746	595 289	638 274	647 317	679 712
Toetused	2 266 590	3 010 917	2 040 963	2 010 280	2 261 733	3 038 843
Muud tulud	527 878	205 177	271 202	482 809	550 645	387 195
	7 490 523	8 275 655	7 704 434	8 346 426	9 081 565	10 118 125

Tulude proportsioonid on jäänud samaks ka 2019. aastal, mil esmakordselt on koostatud tekkepõhine eelarve.

Põhitegevuse tulud	2019 eelarve tekkepõhine	Osakaal eelarvest
Maksutulud	6 445 000	61,5%
Tulu kaupade ja teenuste müügist	725 704	6,9%
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 837 128	27,1%
Muud tegevustulud	465 000	4,4%
Põhitegevuse tulud kokku	10 472 832	

2.1. Maksutulud

Tulumaksu prognoos põhineb Rahandusministeeriumi kevadises majandusprognoosis välja töötatud majanduskeskkonda iseloomustavatel arvnäitajatel.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Maksumaksjate keskmine arv	3 151	3 227	3 237	3 247	3 257	3 267
Maksumaksjate arvu muutus		2,41%	0,31%	0,31%	0,31%	0,31%
Kuu keskmine sissetulek	1 255	1 328	1 400	1 482	1 562	1 665
Väljamaksed füüsilistele isikutele	47 454 060	51 425 472	54 381 600	57 744 648	61 049 208	65 274 660
Sissetuleku kasv	7,00%	5,80%	5,40%	5,90%	5,40%	6,60%
Tulumaksu laekumine	5 628 052	6 135 059	6 504 039	6 906 260	7 301 485	7 806 849
Tulumaksu laekumise kasv		9,01%	6,01%	6,18%	5,72%	6,92%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	11,86%	11,93%	11,96%	11,96%	11,96%	11,96%

Prognoosimisel arvestatud:

- 2018 aasta kassapõhiste ja 2019. aasta tekkepõhiste laekumistega.
- Võrreldes Eesti keskmisega on Kuusalu valla maksumaksjate kuu sissetulek mõni % madalam
- Riigi poolt eraldatakse kohalikele omavalitsustele üksikisiku brutotulust 2018 a. 11,86%, 2019. aastal 11,93% ning alates 2020 aastast 11,96%.

Eeldustest tulenevalt on kavandatud valla tulumaksu kasv 2018 aastal ja kogu prognoosi perioodi jooksul 5%-6,5% võrreldes eelmise aastaga.

Tulumaksu laekumise kasv 2018/2019 9 % on tingitud 2018. aasta kassapõhiselt eelarvelt üleminekul tekkepõhisele eelarvele 2019. aastal.

Alates 2018. aastast laekub ka tulumaks hoiustelt (tabelis ei prognoosita).

Maamaksu osas ei ole käesolevas strateegias maamaksumäärade tõusu planeeritud.

2.2. Muud tulud

Tulud kaupade ja teenuste müügist suurenevad igal aastal 1% kuni 1,5%.

Tasandusfondist saadav toetus on arvestatud samale tasemele 2019 aastaga.

Toetusfond on jäetud samale tasemel 2019 aastaga ning kuulub korrigeerimisele koos riigi poolt rahastatavate õpetajate palkade muutumisega.

Strateegia II lugemisele on toetusena lisatud Kaitseministeeriumi toetus 142 000 eurot aastas 2019-2023 (aluseks on poolte vahel sõlmitud Heade kavatsuste kokkulepe)

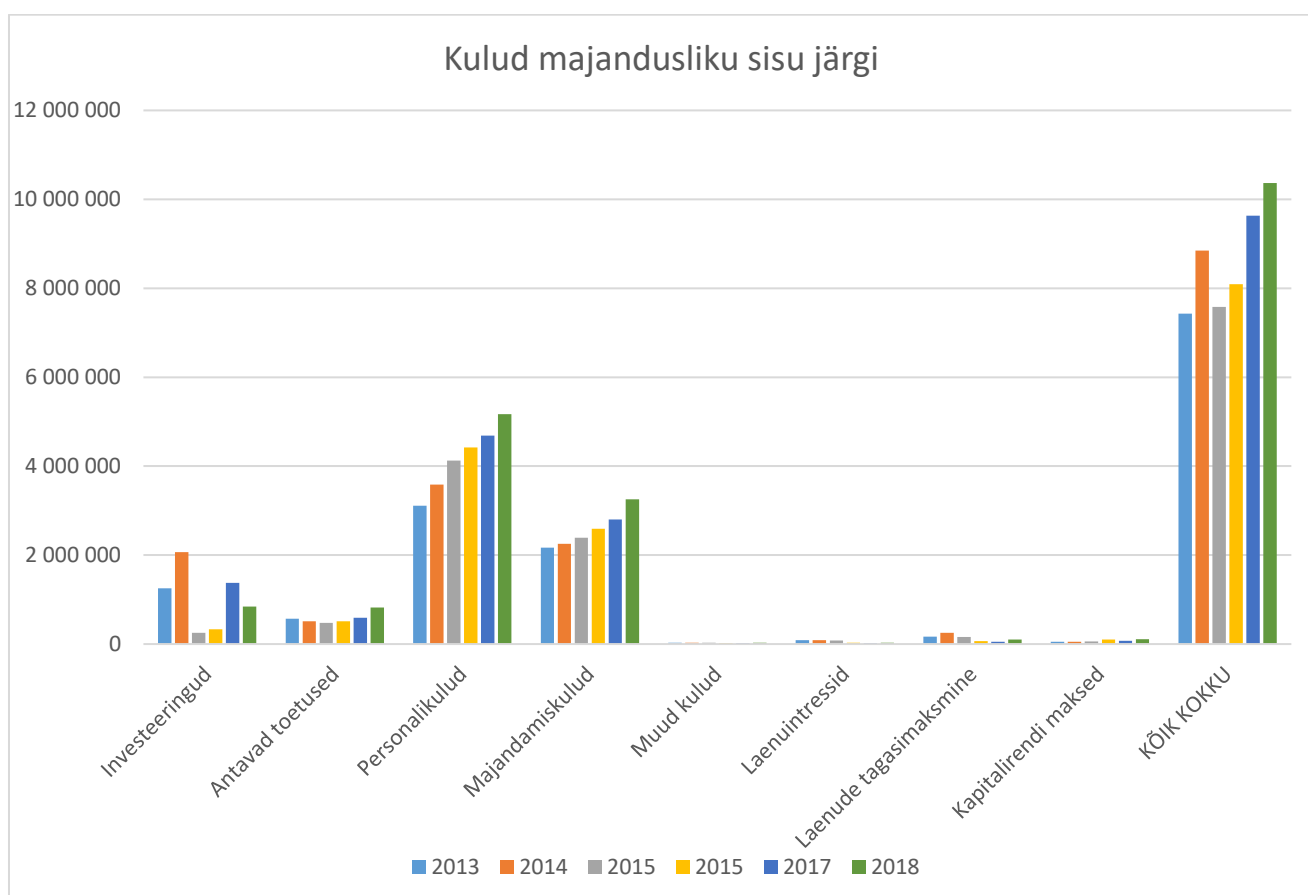
Muude tegevustulude puhul on strateegia II lugemisele vähendatud kavandamistasu laekumise prognoosi 2019. aastal 250 000 euro võrra ja 2020 -2023.a. 100 000 euro võrra igal aastal.

Kuusalu Vallavalitsus	2018 täitmine tekkepõhine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 079 585	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Maksutulud	6 060 062	6 550 000	6 950 000	7 350 000	7 750 000	8 150 000
sh tulumaks	5 711 322	6 200 000	6 600 000	7 000 000	7 400 000	7 800 000
sh maamaks	348 740	350 000	350 000	350 000	350 000	350 000
sh muud maksutulud	0	0				
Tulud kaupade ja teenuste müügist	683 360	731 904	735 000	740 000	750 000	760 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 879 053	3 211 402	2 959 555	2 959 555	2 959 555	2 959 555
sh tasandusfond	14 653	139 573	140 000	140 000	140 000	140 000
sh toetusfond	2 547 401	2 644 555	2 644 555	2 644 555	2 644 555	2 644 555
sh muud toetused tegevuskuludeks	316 999	427 274	175 000	175 000	175 000	175 000
Muud tegevustulud	457 110	215 000	365 000	365 000	365 000	365 000

3. Kulude prognoos

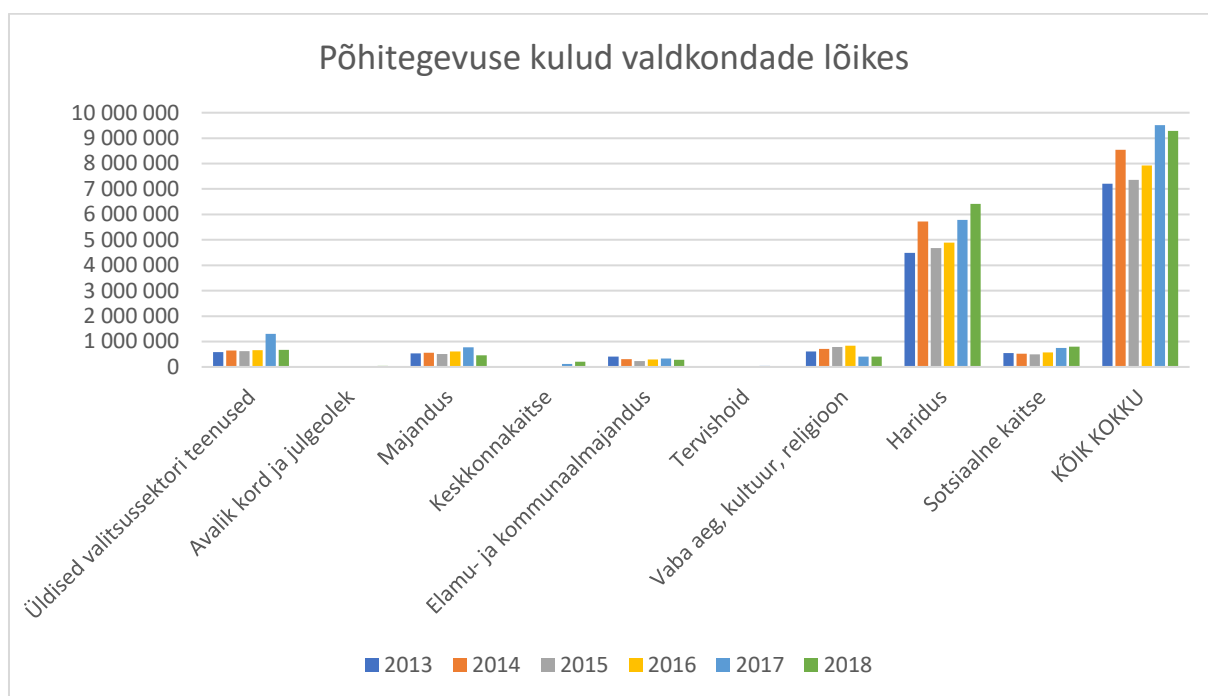
Personalikulud kasvasid majandamiskuludest rohkem aastatel 2013 ja 2014. Aastatel 2015 ja 2016 oli kasv samas suurusjärgus. 2017. ja 2018. aastal on majandamiskulud kasvanud personalikuludest kiiremini. 2019. aasta eelarves on planeeritud personalikulude kasv võrreldes eelmise aastaga 17 % (kõigi valla palgal olevate töötajate ja teenistujate palkade korrigeerimine). Majandamiskulude kasvuks on 2019/2018 6,66% - 2019. aasta eeldatav täitmine sisaldab ka I lisaelarvet (sh. sihtotstarbelised toetused).

Kassapõhised kulud	2013	2014	2015	2015	2017	2018
Investeeringud	1 253 290	2 070 470	256 573	334 332	1 373 949	844 353
Antavad toetused	567 401	514 978	476 009	514 639	591 850	822 722
Personalikulud	3 112 051	3 585 768	4 123 771	4 421 003	4 687 103	5 166 520
Majandamiskulud	2 167 614	2 254 580	2 393 942	2 596 170	2 804 848	3 257 287
Muud kulud	26 848	32 767	32 899	25 970	25 162	32 846
Laenuintressid	84 694	88 276	80 011	31 871	26 127	31 231
Laenude tagasimaksud	168 410	250 091	157 176	65 797	54 096	103 532
Kapitalirendi maksud	51 737	54 693	57 818	99 949	72 640	109 139
KÕIK KOKKU	7 432 045	8 851 623	7 578 199	8 089 731	9 635 775	10 367 630

3.1. Põhitegevuse kulud

Kassapõhised kulud	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Üldised valitsussektori teenused	589 965	651 293	619 026	659 197	1 301 854	677 031
Avalik kord ja julgeolek	22 615	23 092	18 877	21 748	21 377	39 979
Majandus	533 434	557 626	502 931	608 826	775 056	455 551
Keskkonnakaitse	9 250	31 352	19 043	20 656	113 022	208 638
Elamu- ja kommunaalmajandus	406 554	303 586	224 964	299 295	327 804	277 283
Tervishoid	5 143	22 297	15 040	10 653	36 619	11 075
Vaba aeg, kultuur, religioon	611 804	711 767	791 260	836 846	406 991	402 985
Haridus	4 481 839	5 724 733	4 675 606	4 889 888	5 778 084	6 414 435
Sotsiaalne kaitse	551 294	521 093	496 459	576 876	748 233	792 389
KÕIK KOKKU	7 211 898	8 546 839	7 363 205	7 923 985	9 509 040	9 279 366

Põhitegevuse kulud valdkondade lõikes 2019. aasta eelarves

	2019 esialgne eelarve	Osakaal eelarvest
01 Üldised valitsussektori teenused	864 488	8,4%
03 Avalik kord ja julgeolek	26 700	0,3%

04 Majandus	465 736	4,6%
05 Keskkonnakaitse	178 727	1,7%
06 Elamu ja kommunaalmajandus	227 029	2,2%
07 Tervishoid	10 760	0,1%
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	505 642	4,9%
09 Haridus	7 152 060	69,9%
10 Sotsiaalne kaitse	804 611	7,9%
Põhitegevuse kulud kokku	10 235 753	

Prognoosiperioodiks on arvestatud, et:

- **majandamiskulud** suurenevad igal aastal keskmiselt 1,5%;
- **personalikulud** suurenevad igal aastal 1-2% (alampalga tõus),
pedagoogide palga kasvu korrigeeritakse koos riigipoolse rahastusega;
- **toetused** tegevuskuludele kasvavad iga-aastaselt 1% võrra.

Põhitegevuse tulude ja kulude vahe on Kuusalu vallal positiivne, püsides 0,3 miljonit eurot (2019) kuni 1,5 miljonit eurot (2023). Püstitatud eelduste kohaselt suureneb põhitegevuse kulude maht aastaks 2023 10,6 miljoni euroni, sealjuures on juba arvestatud perioodi investeringute finantseerimise ja olemasolevate ning planeeritavate laenude teenindamisega.

Kuusalu Vallavalitsus	2018 täitmine tekkepõhine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	9 199 566	10 352 101	10 325 000	10 435 000	10 545 000	10 705 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	802 142	802 101	800 000	810 000	820 000	830 000
Muud tegevuskulud	8 397 423	9 550 000	9 525 000	9 625 000	9 725 000	9 875 000
sh personalikulud	5 247 889	6 150 000	6 250 000	6 300 000	6 350 000	6 450 000
sh majandamiskulud	3 141 853	3 350 000	3 200 000	3 250 000	3 300 000	3 350 000
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed	10 547	10 547	10 397	5 538	100	100
sh muud kulud	7 681	50 000	75 000	75 000	75 000	75 000

3.2. Investeeringud

Kuusalu vald kasutab investeeringute teostamiseks kolme allikat:

- omavahendid
- finantseerimistehingud
- sihtfinantseeringud

Kuusalu Vallavalitsus	2018 täitmise tekke- põhine	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-875 824	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Põhivara müük (+)	0	59 490	0			
Põhivara soetus (-)	-755 575	-969 000	-2 966 000	-1 990 300	-720 000	-840 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-746 825	-777 000	-2 536 000	-1 430 000	-720 000	-840 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	8 750	318 692	450 000	580 300	20 000	20 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-97 824	-65 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Osaluste ja aktsiate müük (+)	0	0				
Osaluste ja aktsiate soetus (-)	0	-20 000	-80 000			
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0				
Antavad laenud (-)	0	0				
Finantstulud (+)	0	0				
Finantskulud (-)	-31 175	-38 000	-50 000	-60 000	-60 000	-60 000

Investeeringud nimeliselt:

	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>	<u>2023</u>
04 Salmistu sadam	40 000	330 000	1 210 300	0	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	230 000	560 300	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000	100 000	650 000	0	150 000
04 Teede investeeringud	150 000	150 000	200 000	150 000	200 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	150 000	150 000	200 000	150 000	200 000
04 Valla üldplaneering	20 000	30 000	30 000	30 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000	30 000	30 000	30 000	0
06 Muu tänavavalgustus	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
07 Kuusalu Tervisekeskus	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000	0	0	0	0
08 Mänguväljakud	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
08 Kuusalu ja Kolga Rahvamaja	6 000	50 000	10 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 000	50 000	10 000	0	0
09 Kolga Kooli staadion	211 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	211 000	0	0	0	0
09 Hariduse investeeringud	100 000	2 000 000	500 000	500 000	250 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000	2 000 000	500 000	500 000	250 000
10 Hooldekodu	0	0	0	0	200 000

<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0	0	200 000
10 Sotsiaalmaja	392 000	366 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	192 000	200 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	200 000	166 000	0	0	0
<u>Kokku investeeringud</u>	<u>969 000</u>	<u>2 966 000</u>	<u>1 990 300</u>	<u>720 000</u>	<u>840 000</u>

Tähtsamad investeeringud aastatel 2020 – 2023 on kooskõlas järgmiste arengukavadega:

- Salmistu sadam – Kuusalu valla arengukava 2012-2032
- Teede investeeringud – Kuusalu valla teede arengukava 2016-2025
- Suurpea kanalisatsioon – Kuusalu valla arengukava 2012-2032 ja Kuusalu valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2016-2027
- Kuusalu Keskkooli laiendamine – Kuusalu valla haridusvaldkonna arengukava 2015-2020
- Sotsiaalmaja ja Hooldekodu (pansionaat) – Kuusalu valla arengukava 2012-2032 ja Kuusalu valla sotsiaalvaldkonna arengukava 2014-2020

3.3. Finantseerimistegevus

Perioodil 2020-2023 võetavad laenud on arvestatud 1% intressiga ja tagasimaksetähtajaga 15 aastat.

Kuusalu Vallavalitsus	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Kohustuste võtmine (+)	500 000	2 000 000	1 000 000		
Kohustuste tasumine (-)	-283 900	-400 000	-450 000	-500 000	-500 000

4. Sõltuvad üksused

Kuusalu Vallavalitsuse tütarettevõtteks on OÜ Kuusalu Soojus. Kuusalu Soojus OÜ loodi 1998. aastal. Põhitegevusalaks on soojusenergia tootmine ja müük. Kuusalu Vallavalitsus omab Kuusalu Soojus OÜ 100% osalust ning osaluse suuruseks on 215 389 eurot. Kuusalu Soojus OÜ konsolideeritakse rida-realt ning kajastatakse emaettevõtte bilansis tuletatud soetusmaksumuses.

Kuusalu Vallavalitsuse sidusettevõtte on OÜ Sõnumitooja. OÜ Sõnumitooja asutati 09.09.1994. Põhitegevusala on ajalehe Sõnumitooja kirjastamine. Kuusalu Vallavalitsus omab OÜ-s

Sõnumitooja 33,3% osalust võrdselt teiste omavalitsusüksustega – Anija ja Raasiku vallaga. Kõigi omavalitsuste osaluse suuruseks on 3 764 eurot. Kuusalu Vallavalitsus kajastab OÜ-d Sõnumitooja sidusettevõttena.

Kuusalu Vallavalitsusel puuduvad sõltuvad üksused.

5. Finantsdistsipliin

Kuusalu vald on oma arengu kavandamisel ja elluviimisel lähtunud kestlikkuse printsiibist. Teostatud investeeringud ja võetud kohustused on säilitanud vallale piisava maksevõime sealjuures olemasolevate teenuste osutamiseks senises mahus. Kuusalu vallavalitsusel on võimalik planeerida täiendavaid investeeringuid laenuvahendite abil enne Rahandusministeeriumi kehtestatud piiri saavutamist.

Finantsdistsipliini tagamiseks sätestab kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seadus finantsdistsipliini tagamise meetmed. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsdistsipliini tagamise meetmed on kinnipidamine kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi väärtus ei tohi olla aruandeaasta lõpu seisuga väiksem kui null ja arvatud juhul kui sellele eelnenud aasta põhitegevuse tulemi oli suurem kui null.

Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus

Kuusalu valla põhitegevuse tulemi on igal aastal kindlalt positiivne ning kasvab 2023 aastaks 1,5 miljonini. Põhitegevuse tulemi on ebapiisav kogu investeerimistegevuse finantseerimiseks ning puudu jääv osa tuleb katta laenudega.

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 325 000	10 435 000	10 545 000	10 705 000

Põhitegevustulem	356 205	684 555	979 555	1 279 555	1 529 555
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 001 445	-530 445	479 555	609 555
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-401 445	19 555	-20 445	109 555
Likviidsete varade suunamata jääk	424 944	23 499	43 054	22 609	132 164
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	5 661 532	6 186 439	5 706 784	5 097 129
Netovõlakoormus (%)	34,3%	51,4%	54,2%	48,3%	41,7%
Netovõlakoormuse ülemäär (eur)	6 424 984	6 605 733	6 848 733	7 677 930	9 177 930
Netovõlakoormuse ülemäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	64,9%	75,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	944 201	662 294	1 971 146	4 080 801

4.1. Tundlikkusanalüüs

Kuusalu valla eelarvestrateegia on koostatud konservatiivsuse printsiibist lähtuvalt. Kuna teatud tõenäosusega võivad ilmneda sündmused, mis parandavad või halvendavad kohaliku omavalitsuse finantspositsiooni baas-stsenaariumiga võrreldes.

Tundlikkusanalüüsi eesmärk on anda ülevaade võimalike riskistsenaariumite realiseerumise korral kulude vähendamise vajalikust mahust. Baas-stsenaarium on koostatud eelarvestrateegia olemasoleva versiooni põhjal. Tundlikus analüüs näitab, et isegi mõne protsendine muutus tuludes või kuludes mõjutab oluliselt eelarve võimalusi. Järgnevates tabelites on toodud põhinäitajad baas-stsenaariumi ja nelja erineva riskistsenaariumi korral, milleks on:

- sissetulekud kasvavad oodatust 2% protsendi võrra vähem.
- personalikulude kasv on oodatust 5% suurem
- põhitegevuse kulude kasv on oodatust 5% suurem
- laenuintressid kujunevad oodatust 100% võrra suuemaks

Tabel 1. **Baas-stsenaarium:** Eelarvestrateegia olemasoleva versiooni põhjal

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve

Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 325 000	10 435 000	10 545 000	10 705 000
Põhitegevustulem	356 205	684 555	979 555	1 279 555	1 529 555
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 001 445	-530 445	479 555	609 555
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-401 445	19 555	-20 445	109 555
Likviidsete varade suunamata jääk	424 944	23 499	43 054	22 609	132 164
Võlakohustused aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	5 661 532	6 186 439	5 706 784	5 097 129
Netovõlakoormus (%)	34,3%	51,4%	54,2%	48,3%	41,7%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eur)	6 424 984	6 605 733	6 848 733	7 677 930	9 177 930
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	64,9%	75,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	944 201	663 294	1 971 146	4 080 801

Tabel 2. **Riskistsenaarium 1:** Sissetulekud kasvavad oodatust 2% protsendi võrra vähem

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	10 789 364	11 186 264	11 588 064	11 791 864
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 325 000	10 435 000	10 545 000	10 705 000
Põhitegevustulem	356 205	464 364	751 264	1 043 064	1 086 864
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 221 636	-758 736	243 064	166 864
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-621 636	-208 736	-256 936	-333 136
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	424 944	-196 692	-405 428	-662 364	-995 500
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	5 881 723	6 634 921	6 391 757	6 224 793
Netovõlakoormus (%)	34,3%	54,5%	59,3%	55,2%	52,8%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 424 984	6 473 618	6 711 758	6 952 838	7 075 118
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	591 895	76 837	561 081	850 325

Tabel 3. **Riskistsenaarium 2:** Personalikulude kasv on oodatust 5% suurem

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 637 500	10 750 000	10 862 500	11 037 500
Põhitegevustulem	356 205	372 055	664 555	962 055	1 197 055
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 313 945	-845 445	162 055	277 055
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-713 945	-295 445	-337 945	-222 945
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	424 944	-289 001	-584 446	-922 391	-1 145 336
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	5 974 032	6 813 939	6 651 784	6 374 629
Netovõlakoormus (%)	34,3%	54,3%	59,7%	56,3%	52,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 424 984	6 605 733	6 848 733	7 094 733	7 340 733
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	631 701	34 794	442 949	966 104

Tabel 4. **Riskistsenaarium 3:** Põhitegevuse kulude kasv on oodatust 5% suurem

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 841 250	10 956 750	11 072 250	11 240 250
Põhitegevustulem	356 205	168 305	457 805	752 305	994 305
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 686 000	-1 510 000	-800 000	-920 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 517 695	-1 052 195	-47 695	74 305
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-917 695	-502 195	-547 695	-425 695
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	424 944	-492 751	-994 946	-1 542 641	-1 968 336
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	6 177 782	7 224 439	7 272 034	7 197 629
Netovõlakoormus (%)	34,3%	56,1%	63,3%	61,5%	58,8%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 424 984	6 605 733	6 848 733	7 094 733	7 340 733

Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	427 951	-375 706	-177 301	143 104

Tabel 11. **Riskistsenaarium 4:** laenuintressid kujunevad oodatust 100% võrra suuremaks

	2019 eeldatav täitmine	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 708 306	11 009 555	11 414 555	11 824 555	12 234 555
Põhitegevuse kulud kokku	10 352 101	10 325 000	10 435 000	10 545 000	10 705 000
Põhitegevustulem	356 205	684 555	979 555	1 279 555	1 529 555
Investeeringustegevus kokku	-713 818	-2 736 000	-1 570 000	-860 000	-980 000
Eelarve tulem	-357 613	-2 051 445	-590 445	419 555	549 555
Finantseerimistegevus	216 100	1 600 000	550 000	-500 000	-500 000
Likviidsete varade muutus	-141 513	-451 445	-40 445	-80 445	49 555
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	424 944	-26 501	-66 946	-147 391	-97 836
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	4 095 428	5 685 031	6 229 493	5 729 393	5 229 293
Netovõlakoormus (eurodes)	3 670 484	5 711 532	6 296 439	5 876 784	5 327 129
Netovõlakoormus (%)	34,3%	51,9%	55,2%	49,7%	43,5%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 424 984	6 605 733	6 848 733	7 677 330	9 177 330
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	64,9%	75,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 754 499	894 201	552 294	1 800 546	3 850 201

5. Kokkuvõte

Eelarvestrateegias on antud ülevaade Kuusalu valla eelarve tuludest, kuludest, investeeringu- ja finantseerimistegevusest aastatel 2018-2019 ning koostatud prognoosid nelja eelseisva aasta kohta. Eelarvestrateegia on struktureeritud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses sätestatule.

Käesoleva eelarvestrateegiaga suudab Kuusalu vald täita finantsdistsipliini tingimusi vastavalt Rahandusministeeriumi kehtestatud normatiividele. Kuusalu vald on finantssituatsioonis, mis võimaldab teha järgneval neljal aastal valla arenguks vajalikke investeeringuid ja pakkuda

teenuseid. Kuusalu vald on tundlik väliskeskkonnast tulenevatele mõjuteguritele, eelkõige eelarvetulude võimalikule vähenemisele.